

מראי מקומות- חולין קכ"ז

לקמן בסוגיין, דרך בא ע"י נס, א"כ שפיר י"ל
דאין שייך בזה דחוששין לזרע האם.

(ג) **וסלמנדרא- פרש"י**, שרץ שנוצר מן האור
מעצי הדס ע"י כשפים. אולם ע' ברש"י בסוף
חגיגה דכ' דנבראת ע"י אש שבוערין לשבע
שנים בלי הפסק. והעיר החת"ס כאן על דברי
רש"י כאן, א', ק' לומר דע"י כשפים יכולים
לבריא ברי' חדשה. ועוד, ק' לומר דהתורה
בא לרבות ברי' חדשה דלא בא אלא ע"י
כשפים. ולכן פי' החת"ס דאין המכשפים
מחדשים בריאה זו, אלא דנמצא בהרים
המרוקים באש, והם צריכים אש לחיות,
כמבואר בגמ', והמכשפים מכינים מקום להם
מקום חם שיהיו יכולים לחיות שם, ומכינים
כבשן שהוסק לו' שנים, דאז הוי קרוב ליסוד
אש, ויכולים הסלמנדרים לחיות שם, ועי"ז
מושחין בנ"א מדמם, ואין אש שולט בהם.

(ד) **מאי קראה, האזינו כל יושבי חלד- פרש"י**,
יושבי הארץ, מקום מיושב לחולדות. וע'
בלב ארי' שהביא מה שהעיר המהרש"א בזה,
מ"ש דהנביא מתאר ליושבי הארץ "יושבי
חלד". וביאר הל"א, דהנביא דיבר בדוקא
לעוסקים בתורה, והם נקראים יושבי חלד,
משום שהם צריכים יישוב הדעת, ומצינו
בכמה דוכתי דיורדי הים אינם מיושבים
בדעתם עד שעולים ליבשה. וא"כ, עוסקים
בתורה צריכים להיות לעולם על היבשה, כדי
שיהיו ביישוב הדעת, ולכן הם כחולדות, שהם
לעולם ביבשה. וזהו לשון הפסק האזינו כל
יושבי חלד, דרישא דקרא כתי' שמעו זאת כל
העמים, דהיינו דכל העמים צריכים לשמעו
בסתם שמיעה, אבל העוסקים בתורה צריכים
להטות אוזן טפי לדברי החכמה והמוסר של
הנביא.

(ה) **האבר והבשר המדולדלין בבהמה מטמאין**
טומאת אוכלין במקומן- פרש"י, אע"פ שהן
מחוברין, מ"מ אם חושב להאכילן לעכו"ם,
הוי אוכל לקבל טומאה ולטמא אחרים, אבל
טומאת עצמן אין להם עד שיתלשו לגמרי.
ומש"כ רש"י להאכילן לעכו"ם, היינו דוקא,

(א) **עכבר שחציו בשר וחציו אדמה שאין פרה**
ורבה- ע' בפיה"מ להרמב"ם שכ' "והויות
העכבר בלבד מן האדמה עד שימצא קצתו
בשר וקצתו עפר וטיט, והוא ענין מפורסם
מאד, אין מספר לרוב המגידין לי שראו זה,
אע"פ שמציאות בעל חיים כזה דבר מתמיה,
ולא נודעת בו טענה בשום פנים". וכ'
התפארת ישראל (בועז ב'), ששמע
אפיקורסים מלגלגין על ברי' זו, ואומרים
שאינה במציאות כלל, ולכן כ' שמצא בספר
אשכנז, שנכתב ע"י חכם א' מפורסם בין
האומות, ושמו לינק, שנמצא ברי' כזה בארץ
מצרים, ונקרא טהעבאס.

(ב) **הצב למינהו להביא את הערוד- הק' הלב**
ארי', למה צריך ריבוי לערוד, הרי לקמן
אמרי' דערוד בא מן הנחש שבא על הצב,
וכיון דהצב טמא, ואמרי' לעיל "צבי ואפי'
מקצת צבי", וא"כ בין למ"ד חוששין או אין
חוששין לזרע האב, אבל לזרע האם ודאי
חיישינן, וא"כ עכ"פ הוי חלק של זה צב הוא,
וא"כ ודאי טמא כמו הצב, ולמה צריך ריבוי.
וכ' דדוחק לומר דבא לרבות צב הבא על
הנחש למ"ד דאין חוששין לזרע האב,
דמשמע מהגמ' דבא לרבות אף נחש הבא על
הצב. וכ' דצריכין לומר דסוגיין אתי כמ"ד
דלא אמרי' צבי ואפי' מקצת צבי, ולכן
ממילא צריכין דרשה לרבות ערוד לטומאה.
ועפ"ז יישב מה שהק' המשנה למלך (שאר
אבות הטומאה ד', א') אהא דהשמיט
הרמב"ם דין דערוד, דלפי הנ"ל, י"ל דכיון
דהרמב"ם פסק כמ"ד צבי ואפי' מקצת צבי,
א"כ אי"צ למנות ערוד כמין בפנ"ע, שהרי
נכלל הוא בדין צב, שהרי צב הוא במקצתו,
ולכן טמא בלא שום ריבוי. וע"ע בהערות
להגרי"ש דהביא שיש שמחלקים בין איסור
לטומאה, דרך לענין איסור אמרי' צבי ואפי'
מקצת צבי, אבל לענין טומאה לא אמרי' כן,
ויש לעי' מהו החילוק. עוד הביא תי' אחר,
דבלא הדרשה ה"א דחציו צב וחציו נחש,
וא"כ אינו טמא בלא כשני עדשים, וכעדרשה
א' לא מטמא, דחציו נחש. והגרי"ש עצמו
תי' דכיון דאי"ז לידה באופן טבעי, וכמבואר

אוכלין (ב', ה') סותם דלענין שבת לעולם חייב. וכ' הפמ"ג (של"ו, א"א א') דהרמב"ם יפרש דקו' הגמ' הוא, אי דיבשי הן ועוקציהן, פשיטא לענין טומאת אוכלין, וכ' דדוחק הוא.

(ט) **במאי קמיפלגי** - העיר תוס' לעיל (עג: ד"ה הוכשרו), הרי לכאור' מבואר שם דשי' ר' שמעון הוא דדם אינו מכשיר אלא שחיטה מכשרת, וא"כ למה צריכין לפרש ביאורים אחרים במחלקותם כאן, הרי השחיטה אינו מתיר האבר המדולדל. ותי' דדייקי לשון דר' שמעון, דאמר לא הוכשרו, ולא קאמר דאין הדם מכשיר, דמשמע דאפי' אם הי' הדם מכשיר, הכא לא הוכשרו. ותוס' כאן כ' דבאמת השחיטה יכול להכשיר האבר, אע"פ דאסור לאוכלו מדרבנן, מ"מ שייך בה הכשר. אולם ע' ברמב"ן (קכח.) שכ' דאינו מחזור, לפי דבשחיטה לא שייך לומר דבהמה נעשית יד או אינו נעשית יד, ואוחז בקטן ואין גדול עולה עמו, ע"ש מש"כ עוד בזה. וע"ע בחזון איש (יו"ד רי"ד לתוד"ה ומר) שכ' לר"ש עשו השחיטה כהכשר מים מדרבנן, וא"כ י"ל דכמו דאי' יד לענין הכשר מים, כן לענין שחיטה שייך יד להכשר.

(י) **בבהמה נעשית יד לאבר קמיפלגי** - הק' בהערות להגרי"ש, הא הוי האבר מחובר להבהמה לענין שחיטה, וכמש"כ תוס' דמדאורייתא האבר הותר ע"י השחיטה, וא"כ למה צריך דין יד לענין הכשר להכשיר היד, כיון דהוכשר הבהמה. דהיינו, דמשמע דלענין היתר אכילה הוי חלק של הבהמה, אבל לענין הכשר לטומאת אוכלין הוי כמתחלק, ומהו הביאור בזה. וביאר דאם הדין דהוכשר לקבל טומאה תלוי בדעתו, הרי לא שייך לחושבו כחלק של הבהמה, דאף דאינו אסור אלא מדרבנן, אבל כיון דלמעשה אסור, אז אינו יכול להיות מחשבתו עליו שיהי' נחשב לאוכל, ועדיין צ"ע בזה.

דלישראל אסור לאוכלו, שהוא אבר מן החי. והעיר התוס' יו"ט, הא לעכו"ם ג"כ אסור משום אבר מן החי, וא"כ מה שייך לומר דחישב להאכילו לעכו"ם. ותי' דאיכא נכרי רשיעי דאכלי, אבל בישראל רשיעי לא עסקינן, דלא שכיחי.

(ו) **מטמאין טומאת אוכלין במקומן** - העיר השחיטת חולין, דאם אמרי' דמה שבעל חי אינו מקבל טומאה הוא משום דהחיות מפקעת מידי טומאה, א"כ מ"ש דמקבל טומאת אוכלין ואינו טמא מצד עצמו, הרי למה אין החיות שלו מפקיע גם הטומאת אוכלין שקיבל ממקום אחר. ולכאור' משמע מכאן דמה שחי אינו מקבל טומאה הוא משום שאינו אוכל, אבל כאן, דהאבר יכול לקבל טומאה ממקום אחר, שפיר שייך שיהי' מקבל טומאה, דהא אוכל הוא. ודחה דאולי י"ל דחיות דאבר המדולדל לא חשיב חיות כ"כ להפקיע הטומאה מיני'. וע"ע בענין זה לקמן דף קכ"ח.

(ז) **תאנים שצמקו באיביהן מטמאות טומאת אוכלין, והתולש מהן בשבת חייב חטאת** - ע' באגלי טל (גוזה י"ד), שהעיר דאם ילפי' מאבר המדולדלין דחשוב כגוף הבהמה, וחייב התולש מהן, א"כ למה אמרי' דצפורן שפירשה רובה וכו' הנוטלן פטור אבל אסור, הרי באבר המדולדל אפי' אם מחובר רק כחוט השערה אינו מטמא טומאת נבלות, דחשוב מחובר, וא"כ התולש בשבת יתחייב. ותי' דחייב דגוזה לאו משום חיות הבהמה, דהא ס"ל להרמב"ם והרמב"ן דהגוזה מן המת ג"כ חייב. אבל באבר המדולדל, מה שנחשב כמוה הוא משום החיות, וכן לענין תאנים שצמקו באיביהן, דמחוברים לחיות האילן, דטעמא דקוצר הוא משום דמבדילן מחיות צמיחתו. וע"ש מש"כ ליישב לפי שי' תוס', דס"ל דרק בחי איכא איסור גוזה.

(ח) **היכי דמי, אי דיבשי הן ועוקציהן, פשיטא** - פרש"י, דאף לענין שבת תלושין הן, וא"כ ודאי מטמאו. אולם ע' ברמב"ם (שבת ח', ד') דכ' דתאנים שיבשו באיביהן, התולש מהן בשבת חייב חטאת, ואינו מחלק בין אי דיבשו עוקציהן או לא. וכן בהל' טומאת